



Subota, 29. listopada 2022. u 19.30
Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

**SVIJET NA
DLANU**
LISINSKI
SUBOTOM

UVJEK
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ!
22/23

**WIENER
CONCERT-VEREIN**

Mladen Tarbuk, dirigent



Fotografija: Dražen Petrač

Mladen Tarbuk

A Trip Around Austria, za simfonijski orkestar

Mladen Tarbuk

Preludij, arija i fuga, za gudače

Mladen Tarbuk

Sebastian u snu, za gudače

Franz Schubert

Treća simfonija u D-duru, D. 200
Adagio maestoso – Allegro con brio
Allegretto
Menuetto. Vivace – Trio
Presto vivace

Nakon koncerta s umjetnicima razgovara Sonja Mrnjavčić.



Koncert je ostvaren uz potporu
Hrvatskog društva skladatelja.



Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media



MLADEN TARBUK

Ako je netko ispisao zlatne stranice recentne povijesti hrvatske glazbe i zaslužio da bude slavljn, onda je to neprijeporno istaknuti skladatelj, dirigent i glazbeni pisac **Mladen Tarbuk!** Obljetničkim koncertom u ciklusu *Lisinski subotom slavimo 60. godinu života i 35. obljetnicu umjetničkoga rada maestra Tarbuka*, koji kao rijetko koji naš umjetnik odavno uživa podjednako velik ugled u „mikrokozmosu“ svijeta hrvatske kulture i glazbe, ali i u glazbenim krugovima „velikoga svijeta“!

Tarbuka, elokventnog, inspirativnog i ugodnog sugovornika, doživljavamo ponajprije kao čovjeka živa duha i nevjerojatno raznovrsnih interesa. On je istovremeno polivalentni intelektualac renesansnog tipa impresivnih intelektualnih kapaciteta, erudit širokih horizonata i velike radne energije, glazbenik *homo faber* koji stvara kompleksna glazbena djela najviših tehničkih standarda i velike umjetničke vrijednosti, dirigent nevjerojatno širokoga glazbenog repertoara, angažirani organizator s osjećajem za prosperitet zajednice koji se u pokušaju realizacije svojih altruističkih ideala i vizija ne libi konfrontacija i borbi s neistomišljenicima: sve je to tek fragment Tarbukove ljudske i umjetničke fizionomije.

Kao skladatelj, stvorio je brojna vrhunska djela, od kojih neka već sad možemo ubrojiti u antologiju hrvatske glazbe 20. i 21. stoljeća, kao što su *Martyre d'un jongleur*, balet *Tramvaj zvan čežnja*, kojim su otvoreni Svjetski dani glazbe 2005. u Zagrebu, *Simfonija* ili *Zildjian concerto za udaraljke i orkestar*. Njegove skladbe zastupljene su na programima mnogih uglednih festivala suvremene glazbe (Europamusicale München, Musicora i Le Temps de soufflé Paris, Trieste Prima, Svjetski dani glazbe Manchester, Svjetski saksofonistički kongres Glasgow, Musikprotokoll, Hörrohr i Erasmus u Grazu, Moskovska jesen, Muzički biennale Zagreb) i zabilježene na više nosača zvuka. Kao dirigent, međunarodni ugled stječe na mjestu stalnoga gostujućeg dirigenta Njemačke opere na Rajni u Düsseldorfu (2004. – 2009.) i gostujući u brojnim opernim kućama i koncertnim dvoranama, u suradnji s mnogobrojnim uglednim ansamblima i opernim kućama (Sjeverna i Južna Amerika, Europa).

Goleme su Tarbukove zasluge na području organizacije glazbenoga života: kao intendant HNK-a u Zagrebu i Dubrovačkih ljetnih igara, intenzivira program i ojačava međunarodnu suradnju, dajući zaslužno mjesto domaćem repertoaru. Utemeljitelj je Simfonijskoga puhačkog orkestra Oružanih snaga Republike Hrvatske, sa Simfonijskim orkestrom HRT-a snima na tisuće minuta hrvatske glazbe, a s najmlađim profesionalnim ansamblom, Simfonijskim orkestrom Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu, ostvaruje sjajne operne i koncertne produkcije.

Snažan pečat hrvatskoj glazbi utisnuo je svojim muzikološkim i istraživačkim radom na vrijednim djelima hrvatske simfonijske i operne baštine. Neporecive su Tarbukove zasluge u revitalizaciji nekih od kapitalnih djela hrvatske glazbe, kao što su orkestralne skladbe Vatroslava Lisinskog ili Dore Pejačević. Upravo na njegovu inicijativu počelo je izdavanje prve hrvatske opere *Ljubav i zloba*, koju

je više od 150 godina od izvedbe objavio Muzički informativni centar Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskog, s Tarbukom u ulozi redaktora. Tarbukovim snimkama *Simfonije* i *Koncerta za glasovir* Dore Pejačević, koje su nastale u suradnji sa Simfonijskim orkestrom Hrvatske radiotelevizije, udahnut je nov, životan puls njezinu stvaralaštvu, zahvaljujući kojem svijet počinje upoznavati predivno lice glazbe naše velike skladateljice i prepoznavati ljepotu njezinih skladbi koje se danas izvode diljem svijeta. Niz skladbi Tarbuk je i rekonstruirao (spomenimo tek djela Borisa Papandopula i Josipa Mandića) i tako omogućio njihovu ponovnu izvedbu.

Popis Tarbukovih „herkulskih podviga“ uistinu je pozamašan, o čemu svjedoči i skladateljev životopis u nastavku koji je osobno koncipirao i u kojem je dao detaljniji kronološki pregled svojih mnogobrojnih i raznovrsnih profesionalnih aktivnosti i uspjeha. U poprilično „intimnoj“ autobiografskoj skici, skladatelj prvi put donosi i osobne zabilješke i vrlo zanimljive komentare ne samo svojih uspjeha nego i apsurdnih i često neugodnih situacija u karijeri.

ZIVOTOPIS

Mladen Tarbuk (Sarajevo, 1962.), hrvatski skladatelj, dirigent i pedagog. Također piše članke i bavi se muzičkom filologijom.

Slijed najvažnijih trenutaka njegova umjetničkog razvoja:

- **1967.** početak učenja violine
- **1969.** prva skladba – *Preludij za klavir*
- **1975.** prestanak učenja violine, prva praizvedba – *Sonatina za klavir*, izvela prof. Vlasta Faist Maras; okretanje astronomiji
- **1978.** drugo mjesto na Jugoslavenskom natjecanju mladih astronoma
- **1980.** matura na MIOC-u i upis na zagrebački PMF (fizika)
- **1983.** upis na studij dirigiranja, Muzička akademija (MA) u Zagrebu
- **1985.** upis na studij dirigiranja, Visoka škola za glazbu i dramsku umjetnost u Grazu
- **1987.** diploma dirigiranja na MA, u klasi prof. Igora Gjadrova; Rektorova nagrada; upis na studij kompozicije na istoj ustanovi; prvo zaposlenje kao korepetitor Slovenskog narodnog gledališča (SNG) u Mariboru
- **1988.** diploma dirigiranja na Visokoj školi za glazbu i dramsku umjetnost u Grazu, u klasi prof. Milana Horvata; Nagrada HGZ-a; prvi nastup u Dvorani *Lisinski* (Schubertova *Treća simfonija*)
- **1989.** prelazak iz SNG-a Maribor u HNK Zagreb (baletni i operni korepetitor); druga nagrada na Jugoslavenskom natjecanju mladih dirigenata
- **1990.** brojni dirigentski nastupi u HNK-u Zagreb (*Elektra*, *Così fan tutte*, *Norma*, *Trubadur*, *Seviljski brijač*, *Đavo u selu*, *Giselle*, *Orašar*, *Labuđe jezero*, *Trmoružica*); Rektorova nagrada za kompoziciju; praizvedba *Martirija jednog žonglera* na festivalu Gaudeamus Amsterdam; postaje honorarni predavač na MA

- **1991.** prva *Tosca* u HNK-u Zagreb; „uskakanje“ sa samo jednim danom pripreme u Wagnerov *Das Rheingold*; premijera *Bijele ruže* Uda Zimmermanna u SNG-u Maribor; sastavljanje partiture iz dionica drugog čina Papandopulove *Sunčanice*; unatoč položenju audiciji za mjesto dirigenta u Baletu HNK-a, izostanak ponude odgovarajućega ugovora i, slijedom toga, raskid ugovora o radu; usavršavanje na bečkoj Visokoj školi za glazbu i dramsku umjetnost, u klasi prof. Uroša Lajovica, uz pomoć Fonda *Matačić*; preporuka za izvedbu na prvom Međunarodnom bečkom skladateljskom natjecanju (umjetnički ravnatelj Claudio Abbado) – slijedi praizvedba na festivalu Wien Modern, izvođači: Die Reihe i Lidija Horvat, pod ravnanjem Friedricha Cerhe
- **1992.** završetak usavršavanja u Beču; sudionik *Dirigentenforuma* u Halleu; Janáčekova nagrada na Međunarodnom natjecanju za dirigente *Smetana-Dvořák-Janáček* u Olomoucu; početak suradnje sa Simfonijskim puhačkim orkestrom Hrvatske vojske (SPO HV); gostovanje u Münchenu sa Simfonijskim orkestrom Hrvatske radiotelevizije (SO HRT-a)
- **1993.** šef dirigent SPO HV-a; pokretanje koncertnih sezona SPO HV-a u *Lisinskom* i HGZ-u te gostovanja diljem Hrvatske; praizvedba Schwertsikove opere *Café Museum ili prosvjetljenje* na Festivalu mladih u Deutschlandsbergu; izvedbe *Tannhäusera* i *Così fan tutte* u Praškoj državnoj operi; početak asistiranja Fabiju Luisiju u radu sa Simfonijskim orkestrom Graza; nagrade za kompoziciju: *Dr Ernst Vogel*, Stockerau (Austrija), prva nagrada na Međunarodnom natječaju za zbornu kompoziciju (Tolosa) te Nagrada *Stjepan Šulek*
- **1994.** nakon vraćanja partiture u izvorno stanje, premijera *Zrinjskog* u HNK-u Zagreb; nastup sa SPO HV-a na misi koju je održao Ivan Pavao II. na Zagrebačkom hipodromu; narudžba Festivala mladih u Deutschlandsbergu, tema *Mladi i suvremena glazba*, nastanak skladbe *Trip Around Austria*; francuska večer s Dunjom Vejzović i SO HRT-a
- **1995.** diploma kompozicije na MA, u klasi prof. Stanka Horvata
- **1996.** koncertom u Grazu i odlaskom Luisija u Beč, kraj suradnje sa Simfonijskim orkestrom Graza; praizvedba *Hrvatske suite* te prva hrvatska izvedba *Koncerta za violinu* Kurta Weilla sa SPO HV-a
- **1997.** gostovanje sa SPO HV-a na Moskovskoj jeseni; izvedba Messiaenovih *Egzotičnih ptica* u HGZ-u s istim orkestrom
- **1998.** docent glazbene teorije na zagrebačkoj MA; izvedba *Zildjian koncerta* na Svjetskim danima glazbe u Manchesteru
- **1999.** premijera Händelova *Julija Cezara* na Zagrebačkim ljetnim večerima, uz Zagrebačke soliste i umjetničko vodstvo Dunje Vejzović
- **2000.** politički nametnut prekid redovite koncertne i umjetničke djelatnosti SPO HV-a uz glasnu šutnju svih medija, nemogućnost daljnje suradnje te raskid ugovora o radu s HV-om; zasnivanje radnog odnosa na MA; dirigiranje koncerta sa SO HRT-a u povodu 70. rođendana profesora Stanka Horvata
- **2001.** praizvedba *Sanjača* s Lidijom Horvat i Cantus Ansambлом; praizvedba *Koncerta za flautu* s Tamarom Cohom Mandić i SO HRT-a
- **2002.** premijera *Seviljskog brijača* u HNK-u Rijeka; prva suvremena izvedba integralne verzije *Simfonije* Dore Pejačević; početak intendantskog mandata u HNK-u Zagreb; premijera *Figarova pira* u Narodnom pozorištu Sarajevo; Nagrada *Slavenski za Sanjače*; dirigiranje koncertom *Entartete Kunst*; izvedba *Posvećenja proljeća* sa SO HRT-a

- **2003.** premijera *Simona Boccanegra* u HNK-u Zagreb; prvi nastup sa Simfonijskim orkestrom države Meksiko; koncerti sa Simfonijskim orkestrom Extremadure, Komornim firentinskim orkestrom, Beogradskom filharmonijom i Heidelberškim filharmoničarima
- **2004.** premijera *Lady Macbeth Mcenskog okruga* u HNK-u Zagreb; premijera *Madama Butterfly* u Opera Lyra u Ottawi; premijera *André Chéniera* u Jesiju; premijera *Labudjeg jezera* u Lecceu; uspješna audicija s Verdijevim *Macbethom*, početak suradnje s Operom na Rajni u Düsseldorfu; koncert *Otkrića hrvatske glazbe* sa SO HRT-a u izravnom prijenosu putem Europske radijske unije
- **2005.** premijera *Tristana i Izolde* u HNK-u Zagreb; smjena s mjesta intendanta uz medijski linč; praizvedba baleta *Tramvaj zvan žudnja* na svečanom otvorenju Svjetskih dana glazbe u Zagrebu; brojni nastupi u Düsseldorfu; nagrada na natječaju za najbolju skladbu za gudački orkestar Dvorane *Lisinski*, nagrađena skladba *Preludio, aria e fuga*
- **2006.** premijera *La Wally* u Düsseldorfu; koncert sa Simfonijskim orkestrom Mađarskoga radija na Budafestu; Nagrada *Papandopulo* za *Tramvaj zvan žudnja*; praizvedba *Preludija, arije i fuge* u *Lisinskom*, izvođači: bečki orkestar Concertvereina pod ravnanjem Ulfa Schirmera; koncert izvadaka iz Wagnerovih glazbenih drama sa SO HRT-a u suradnji s Dunjom Vejzović i njezinim učenicima, od kojih će mnogi postati poznati europski pjevači (Evelin Novak, Marko Špehar, Krešimir Stražanac, Kora Pavelić)
- **2007.** premijera *Baruna Ciganina* u Düsseldorfu; izvedba Brucknerove *Šeste simfonije* sa SO HRT-a; praizvedba *Eschendorfa* u izvedbi Kvarteta tuba XL Zagrebačke filharmonije
- **2008.** brojne izvedbe *Baruna Ciganina* i *Tosce* u Düsseldorfu; koncerti s bečkim orkestrom Concertvereina u njihovoj predbrojci u bečkom Musikvereinu, kao i na festivalu u Bregenzu
- **2009.** izvedbama *Triptiha* završava suradnja s Operom na Rajni, uz kraj mandata intendant Richtera; projekt umjetničkih akademija Sveučilišta u Zagrebu: *Čarobna frula* u *Lisinskom* uz Simfonijski orkestar, zbor i soliste MA, praizvedba *Kate's Kiss*
- **2010.** Nagrada HAZU-a za *Tramvaj zvan žudnja* te Nagrada *Slavenski* za *Kate's Kiss*; Nagrada *Milka Trnina* za dirigiranje; Zagrebački solisti praizveli *Concentus zagrabensis* u sklopu projekta *6 zagrebačkih koncerata*; izvedba Mahlerove *Pete simfonije* sa SO HRT-a; postaje redoviti profesor na MA
- **2011.** projekt umjetničkih akademija Sveučilišta u Zagrebu: *Carmen* u Dvorani *Lisinski* uz Simfonijski orkestar, zbor i soliste MA; velika talijanska turneja s Beogradskom filharmonijom
- **2012.** izvedba Šostakovićeve *Jedanaeste simfonije* sa SO HRT-a; praizvedba *4 Estancias za harmoniku i komorni ansambl*, izvođači: harmonikaš Ivan Šverko i Cantus Ansambl
- **2013.** Nagrada *Slavenski* za *4 Estancias*; početak mandata glazbenoga direktora Dubrovačkih ljetnih igara; talijanska turneja s Dubrovačkim simfonijskim orkestrom te privremeno umjetničko vodstvo Orkestra; izvedba simfonijskih dijelova Wagnerova *Sumraka bogova* i Verdijevih *4 pezzi sacri* s orkestrom i zborom MA; koncert sa Simfonijskim orkestrom Mađarskoga radija na Igrama

- **2014.** postaje intendant Igara; projekt umjetničkih akademija Sveučilišta u Zagrebu: *Orfej i Euridika* u *Lisinskom* uz Simfonijski orkestar, zbor i soliste MA; talijanska turneja sa SO HRT-a; premijera *Posvećenja proljeća* u Teatru Verdi u Trstu; praizvedba *Plača Jeruzalema za klavir, marimbu i gudački kvartet*, izvođači: Srebrenka Poljak, Filip Merčep i Zagrebački kvartet
- **2015.** Nagrada *Slavenski* za *Plač Jeruzalema*; praizvedba Papandopulove opere *Madame Buffault* u projektu umjetničkih akademija Sveučilišta u Zagrebu; uređivanje partiture *Ljubavi i zlobe*; gostovanje u Meksiku
- **2016.** projekt *Euphony*, koncerti združenog orkestra akademija iz Ljubljane, Graza, Budimpešte i Zagreba u svim navedenim gradovima; projekt umjetničkih akademija Sveučilišta u Zagrebu: *Shakespeare i glazba u Lisinskom*; prvi nastup sa Sicilijanskim simfonijskim orkestrom; prvi nastup s Nordijskim komornim orkestrom; gostovanje u Tel Avivu sa Simfonijskim orkestrom Haife
- **2017.** rezidencijalni skladatelj HRT-a, praizvedba *Sinfonie* u izvedbi SO HRT-a pod ravnanjem Pierre-Andréa Valadea; medijski iznuđena ostavka na mjesto intendant Igara; prva suvremena izvedba izvornika *Ljubavi i zlobe* sa SO HRT-a; koncert s ansamblom Sinfonietta Cracovia; ponovo gostovanje u Meksiku; prvi nastup na Nacionalnom muzičkom festivalu (NMF) u SAD-u; projekt umjetničkih akademija Sveučilišta u Zagrebu: *Janáčekova Lukava mala lija* u HNK-u Zagreb
- **2018.** snimku koncerta SO HRT-ove integralne verzije Brucknerove *Devete simfonije* s Carraganovim dovršetkom, američko Brucknerovo društvo proglasilo snimkom mjeseca; nakon 30 godina suradnje, Uprava SO HRT-a prekida sve odnose; izvedba *Twista* na Svjetskim danima glazbe u Pekingu; gostujući profesor na Visokoj školi za umjetnosti u Bernu, počevši od projekta instrumentacije i izvedbe Mahlerova ciklusa pjesama *Iz dječakova čarobnog roga*; koncertna izvedba d'Albertove opere *U dolini* u Mađarskoj državnoj operi
- **2019.** praizvedba *Quatre épigrammes de temps* na Tribini glazbenog stvaralaštva, izvođači: švedski ansambl Mimitabu; turneja po Švedskoj i Finskoj s tamošnjim orkestrima; izrada i praizvedba projekta *Suor Angelica et autres soeurs* u Bernu; ponovo gostovanje na NMF-u u SAD-u
- **2020.** Nagrada *Slavenski* za *Quatre épigrammes de temps*; koncert u Mađarskoj državnoj operi s Rahmanjinovljevim *Simfonijskim plesovima*; izrada i praizvedba projekata *Ludi kralj Idomenej* i *Priroda i opera* u Bernu; izabrani predsjednik Hrvatskog društva skladatelja
- **2021.** koncert s Krakovskom filharmonijom; privremeni šef dirigent Crnogorskog simfonijskog orkestra; dirigiranje Orkestrom albanske Opere na otvorenju KotorArta; projekt umjetničkih akademija Sveučilišta u Zagrebu: Kuljerićeva *Životinjska farma* u *Lisinskom*
- **2022.** Nagrada HAZU-a za *Sinfoniu*; skladao *Hommage à Penderecki* na narudžbu orkestra Sinfonietta Cracovia

Mladen Tarbuk, Zagreb 2022.



Fotografija: Niko Wytoshinsky

WIENER CONCERT-VEREIN

Izvornoga povijesnog naziva Bečki simfonijski orkestar, **Wiener Concert-Verein** (Bečka koncertna udruga, bečki Concert-Verein) 1987. utemeljili su mladi članovi toga svjetski poznatog orkestra, neki od najboljih i najmotiviranijih glazbenika, posvećenih gradnji mostova između klasične glazbe u tradicionalnom smislu i suvremene glazbe. Orkestar se vidi kao ambasador i posrednik između različitih glazbenih svjetonazora koji nisu suprotstavljeni, nego se međusobno obogaćuju, nastavljajući i revitalizirajući bečku klasičnu glazbu na najvišoj razini glazbovanja. Jedna od najvažnijih zadaća je naručivanje djela austrijskih i međunarodnih skladatelja, kao što su Richard Dünser, Johanna Doderer ili Heinz Karl Gruber.

U prošlih četvrt stoljeća Wiener Concert-Verein izveo je više djela suvremenih austrijskih skladatelja nego bilo koji drugi nacionalni orkestar. Programi su im raznovrsni i namijenjeni svim generacijama, a obuhvaćaju sve izvođačke stilove i skladatelje. Redoviti koncertni pretplatnici s oduševljenjem i entuzijazmom prihvaćaju djela suvremene glazbe, potirući time stereotipnu predodžbu da u suvremenoj glazbi uživa samo uzak krug publike. Repertoar Orkestra obuhvaća, dakako, bečku klasičnu glazbu i djela austrijskih suvremenih skladatelja (glazbenici su uspješno prouzveli više od 120 djela austrijskih skladatelja).

Orkestar Wiener Concert-Verein svoju posvećenost suvremenoj glazbi vidi kao logičan nastavak bečke glazbene tradicije u kontekstu povijesti glazbe.

Orkestar je ambasador austrijske kulture u svijetu i odlazi na turneje po Aziji i Sjevernoj Americi te redovito nastupa u najvećim glazbenim središtima Europe (berlinska Filharmonija, bečki Konzerthaus, Concertgebouw Amsterdam, Festspielhaus u Baden-Badenu i Konzervatorij Čajkovski u Moskvi). Redovit je gost i na važnim svjetskim glazbenim festivalima: Svečanim igrama u Bregenzu, festivalima u Baden-Badenu i Dubrovniku i Festivalu *Menuhin* u Gstaadu, kao i na festivalu *Europski tjedni* u Passauu. Wiener Concert-Verein na vrlo inovativan način surađuje s Državnim muzejom Voralberga iz Bregenza, održavajući mnogobrojne koncerte posvećene djelima suvremenih skladatelja.

Surađuje i s najvećim glazbenicima svijeta (Renaud Capuçon, Richard Galliano, Katja Buniatišvili, Kian Soltani, Lorenzo Viotti, Vladimir Fedosejev, Claus Peter Flor, Leopold Hager, James Judd, Fabio Luisi, Andrés Orozco-Estrada, Krzysztof Penderecki i Ulf Schirmer). Kao neproftna organizacija, Orkestar ispunjava svoju misiju ne samo stvarajući glazbu nego i sponzoriranjem i pružanjem potpore mladim umjetnicima, solistima i dirigentima. Prilika da rade, održavaju probe i nastupaju s izvanrednim orkestrom, kao što je Wiener Concert-Verein, može biti ključan za uspješan početak i razvoj njihove profesionalne karijere.

Skladbu **A Trip Around Austria Mladen Tarbuk** pisao je s namjerom da se učenicima i mladim ljudima na lako shvatljiv i pristupačan način približi suvremeni glazbeni idiom. „Didaktička“ svrha djela realizirana je u originalnom konceptu imaginarnog putovanja glazbom kroz države koje graniče s Austrijom, u kojoj putovanje završava.



Evo kratkog skladateljeva komentara o skladbi: „Ovo djelo je skladano 1994. kao narudžba Festivala mladih u Deutschlandsbergu, na kojem sam prethodne godine dirigirao premijeru opere *Café Museum ili prosvjetljenje* Kurta Schwertsika. Za narudžbu djela najzaslužnija je prof. Barbara Faulend Klauser, ravnateljica tamošnje škole, kojoj se dopala moja ideja da napišem djelo koje bi mladima približilo avangardu na zabavan i razumljiv način. Tako sam se odlučio napisati programatsku skladbu koja predstavlja razglednice svih zemalja koje okružuju Austriju, sa završnim odsjekom fokusiranim na Austriji samoj. Važan dio ovakve glazbene naracije predstavljaju valovi Dunava, koji izvire na početku kompozicije i teče kroz susjedne zemlje, ili ocrtava granicu između njih i Austrije, sve do završetka kompozicije, kad napušta Austriju i nastavlja prema Crnom moru. Taj trenutak odlaska ocrtan je vraćanjem sjećanja na sve pojedine razglednice, koja nastupaju istovremeno na podlozi dunavskih valova u klaviru i dubokim gudačima. Ovakav koncept je dakako postavangardan, jer kombinira filmski zamišljenu formu s tradicionalnim folklornim obrascima koji se transformiraju suvremenim tehničkim postupcima u disonancu avangardnih zvukova.“

U formalnom smislu *A Trip Around Austria* je svojevrсна suita, niz glazbenih „razglednica“, od kojih svaka sadrži specifičan folklorni „štih“, tipičan i prepoznatljiv folklorni idiom svake zemlje kroz koju nas vodi „put“. Skladatelj kratkim *didaskalijama* u partituri donosi važne „putokaze“ koji nam zorno predočavaju gdje smo i kakvu glazbu slušamo (npr. na početku *didaskalija* glasi „Schweizer Alphorn“). Treba istaknuti da u svakoj od „razglednica“ Tarbuk osim prepoznatljivog folklornog obrasca (koji nikad nije doslovno citirana narodna pjesma ili ples, nego autor *imitira* izvorne narodne napjeve, što možemo okarakterizirati kao „imaginarni folklor“) stvara i osebujni ugođaj, tkajući kompleksnu glazbenu fakturu koja je posve njegova „kreacija“ i nosi tipičan i autentičan, sasvim originalan, „tarbukovski“ pečat. Taj „prateći sloj“, prema skladateljevim riječima, harmonijski je „zamljan“ i „obogaćen“ disonancama, s ciljem da se uho mladog slušatelja i izvođača navikne na suvremeni glazbeni izraz. Skladatelj nas na početku putovanja vodi u Švicarsku nadahnutom i maštovitom tonskom karakterizacijom visokih planina (golema alpska prostranstva s pogledom na monumentalne vrhunce dojmljivo otvaraju ultraduboki tonovi kontrabasa) u kojima odzvanja zvuk švicarskih alpskih rogova, fjuče vjetar i čuje se zvuk kravljih zvona. U tren oka već smo u bavorskoj pivnici u kojoj odzvanja tamošnji narodni ples *Ländler* i razliježe

se svirka harmonike. Prema skladateljevim uputama, s nama je u krčmi i „stari filozof koji docira, druga krigla pive je već poluprazna, a ljudi sve pijaniji“. Kulise se naglo mijenjaju i njemački valcer smjenjuje češka polka! Solo violina nekog veselog Čeha uvodi nas u graciozni „slavenski ples“ cijelog orkestra. Slovačka *pieseň* nostalgična je i melankolična melodija koju iznosi flauta solo, obojena finim, gotovo impresionistički prozračnim tonskim nijansama gudača. Tempo se zahuktava i evo nas već u Mađarskoj! Ispočetka se temperamentni *csárdás* doima sasvim tradicionalno, no skladatelj ga postupno uranja u disonance pa ubrzo dobiva bartókovski, luckasti prizvuk. *Flotter Walzer* ili „poletni valcer“ podsjeća nas na to da smo malo skrenuli s puta i došli u Sloveniju, i to u Kranjsku! Tu nas svirkom dočekuje veseli harmonikaš, a pridružuje mu se i virtuozni trubač! U Sloveniji nam je baš lijepo i, kao da čita naše misli, skladatelj nam nudi i tipični *Schupplattler Tanz*, ples u kojem plesači ritam pojačavaju udarajući se rukama po bedrima, koljenima i cipelama. Iz Slovenije nas put vodi dalje, dakako, u Italiju, a skladatelj nam je na tonskoj razglednici poslao karakteristični mletački ples *Passamezzo*, koji se pleše u pokrajini Veneto. Ples je uistinu neobičan i ozbiljnim ugođajem odudara od svega dotad izvedenog. Sasvim poseban je i zvuk „trščanske harmonike“ (*armonica triestina*). Na kraju glazbenog puta oko Austrije (ovaj put u samo 13 minuta!) skladatelj ne može odoljeti a da ne skrene u „najmuzikalniji grad na svijetu“, austrijsku prijestolnicu Beč, gdje, dakako, caruje valcer! No Tarbuk nas ne vodi na „lijepi plavi Dunav“, nego na „lijepi smeđi Dunav“. Nije to nikakva ekološka „prodika“ ili priča o onečišćenju, nego simpatična šala, baš kao što je simpatična, duhovita i šarmantna cijela skladba. Dunav teče dalje, a nama se u sjećanje vraćaju kratki bljeskovi slika s glazbenih razglednica svih zemalja kroz koje smo prošli. Da je skladba ispunila svrhu koju joj je skladatelj namijenio i mladim ljudima približila suvremenu glazbu, u njihovim dušama pobudila ljubav za virtuozne disonance kao dobrodošli i ukusni „začin“ slatkim konsonancama, u to uopće ne sumnjamo! Djelo je 14. listopada 1995. u austrijskom Deutschlandsbergu (uz sudjelovanje profesora i učenika) praiuzeo orkestar gradske Muzičke škole pod autorovim ravnanjem.

Potpuno drugačiji zvučni svijet skladatelj nam otvara u svojoj skladbi **Preludij, arija i fuga**. Evo što je zapisao: „Ovo djelo nastalo je kao natjecateljski rad; natjecanje zbog kojeg je nastalo bila je nagrada Dvorane *Lisinski*, raspisana 2005., a uključivala je praiuzvedbu nekog od inozemnih ansambala koji su bili pozvani u koncertnu sezonu Dvorane. Sudbina, stručno povjerenstvo ili sreća htjeli su da budem dobitnik nagrade te je djelo praiuzeo upravo orkestar koji večeras nastupa. Kako i priliči djelu koje se piše za natjecanje, ono ima kompleksnu strukturu i treba pokazati sve skladateljske vještine. Zato se u njemu krije obilje polifonije, permutacija tonskih nizova, kao i kolažna tehnika komponiranja. No unatoč zamjetnoj čvrstoći konstrukcije i lapidarnosti forme, iz glazbe emanira duh očaja, krik, koji mjestimice eskalira do osjećaja užasa ozvukovljenog kreštavim bojama Herrmannovih partitura pisanih za Hitchcockove filmove. Djelo je naime nastalo u sjeni medijskog linča i početka marginalizacije skladateljevog rada u Hrvatskoj. *Preludij, arija i fuga* građeni su na šest tonova: *g-fis-as-e-f-a*. Način korištenja ove miniserije proveden je u fugi strogo, a u preludiju i ariji nešto slobodnije. *Preludij* počiva

na kolažnim izmjenama triju elemenata: dramatskoj ekspoziciji miniserije, usporenom asinkronom kromatskom kretanju dionica te u srednjem dijelu na udaljenoj reminiscenciji baroknog stila. *Arija* niže također na kolažni način miniseriju i *pizzicato* duboke gudače koji gotovo uvijek počinju tritonusom, tim okvirom kretanja same miniserije. *Fuga* otpočinje skrivena miniserija te ubrzo ustupa mjesto svojoj inverziji. Srednji dio otkriva mnoge njezine kanonske mogućnosti, a nakon pedalnog tona, fugu zaključuje osmeroglasna *stretta* teme i njezine inverzije. Sadržajno, skladba predstavlja autorovu refleksiju o porazu prosvjetiteljske ideje uzdizanja čovječanstva putem umjetnosti. Čvrsta konstrukcija djela u svjesnoj je opreci s nekoherentnim, kolažno slijepljenim dijelovima preludija i arije. Uporno kanonsko provođenje teme u fugi polučuje daljnje usitnjavanje i raspršivanje zvuka. Ovom malignom procesu uzaludno se opire samo dvanaesttonski akordički blok s njezina početka i svršetka.“

„Novobarokna“, pogotovo suvremena (mogli bismo reći i „novohistoricistička“) viđenja izvornih baroknih formi i glazbene fature uvijek su vrlo zanimljiva. U toj skladbi iz 2005. godine Tarbuk pokazuje dubinsko poznavanje stilskih značajki baroknog razdoblja: tri karakteristične i često rabljene forme (koje u tom vremenu egzistiraju i zasebno), kao što su *preludij*, *arija* i *fuga*, elokventno stapa u skladnu cjelinu, dok glazbenu supstanciju „reinterpretira“ tako da neke od stilskih elemenata zadržava, a istovremeno stvara potpuno samosvojni, navlastiti i osebusni glazbeni idiom. *Preludij* na početku iskušava tonsku boju jednog jedinog tona (to je ton *g*, ujedno i početni ton već spomenute „miniserije“) koji se „naslojava“ u raznim dionicama u različitim ritamskim odmacima, čime Tarbuk poput slikara stvara tanje ili deblje namaze iste boje u svojoj zvučnoj paleti. U skladu s izvornim nazivom i značenjem pojma *preludij* ili *praeludium*, u daljnjem tijeku skladatelj ritamski slobodno i na improvizatorski način iznosi glazbenu građu: silno ekspresivnu melodiju u dionici violine zamislio je kao stilizirani pjev ptica (izvedbena oznaka u partituri *come gli uccelli*) kojoj se poslije pridružuje i slična melodijska linija u dionici viola. Tijek glazbe načas se prekida neobičnim postupnim spuštanjem melodijskih linija iz viših u niže tonske registre, što se doima kao spuštanje glazbe iz imaginarnih nebeskih u zemaljske sfere. Potom se melodijska linija fragmentira i postupno premješta iz gornjih dionica violina u donje, uz reske, kratke i načas zaustavljene „krikove“ *tutti* gudača. Na samom kraju glazba odlazi u one iste eterične i plavičaste visine, sfere s kojih se i spustila, te uvire u jedan jedini ton (ovaj put *g*), vraćajući se svojoj ishodišnoj gesti. Za ariju karakterističnu i paradigmatičnu „melodičnost“, skladatelj u svojoj *Ariji* transformira kroz prizmu svojevrstne „zadebljane“ melodije: melodijska linija koju karakterizira homoritmičnost (pojava istog ritma u više dionica) tu je raslojena na više melodijskih linija koje stvaraju dojam „obojene“ melodije, melodije koja se, metaforički rečeno, poput zrake svjetla prelomljene u optičkoj prizmi presijava i disperzira u više spektralnih boja i pretvara u neobičnu, raznobojnu tonsku „prugu“ u stalnoj mijeni. U drugom dijelu *Arije* kroz dionice se tročlani kratki motivi načas imitiraju na način *strette*, stvarajući efektni kontrast, a onda se glazbeni tijek ponovno sažima u fascinantnoj „melodiji tonskih boja“. Moćna završna *Fuga* svojim je melodijsko-ritamskim karakteristikama najbližnja istoimenom baroknom uzoru: iako se metar mijenja gotovo iz takta u takt, što

pridonosi kompleksnosti melodijske linije, ono što fugu čini uzbudljivom je energični, neumorni i gotovo od početka do kraja neprekinuti motorički pokret, svojevrstni *beat*. Nakon kratkog ali silovitog početka, tema u kojoj se skrivaju tonovi „miniserije“ odmah se iznosi na način *strette*, a ta karakteristična gustoća i komprimiranost polifonog tonskog sloga zadržava se sve do kraja skladbe. Tarbuk temu majstorski podvrgava metamorfozama, pa se ona pojavljuje u svim svojim oblicima, u inverziji, ali i augmentirana: prelijepa je njezina „svjetlucava“ varijanta, istkana od visokih flažoletnih tonova, kojom nas skladatelj načas odvodi u naoko sasvim drugačije zvučne predjele. Drugi dio fuge izgrađen je uglavnom od „repa“ teme (šesnaestinke koje *toccatnom* žestinom i sjajnom energijom pulsiraju kroz zvučno tkivo toga dijela). Osnova i potka tonske teksture prema kraju se sve više sljubljuju, tkajući platno za projekciju glave teme koja se na kraju provodi u impresivnom *strettu*. *Fuga* završava efektno, dojmljivim nizom akorda sinkopiranog ritma s početka koji svojim opetovanjem dobivaju halucinantnu snagu. Skladbu *Preludij*, *arija* i *fuga* prouzročio je 6. svibnja 2006. u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog upravo orkestar Wiener Concert-Verein pod ravnanjem Ulfa Schirmera.

Jedno od posebno važnih i inspirativnih vrela u stvaralačkom procesu Mladena Tarbuka neprijeporno je svijet *sna*. San i njegov „brat bliznac“ Smrt, u grčkoj mitologiji personificirani su kao božanstva Hipnos i Tanatos, djeca božice noći Nikte. Hipnos je imao moć da bogove i ljude uvede u stanje dubokog sna. Prema Ovidiju, Hipnosovo boravište je spilja koju naplavljuje rijeka zaborava Leta, što je još jedna od metafora bliskih svijetu na rubovima i onkraj sna i jave. San je još od praiskona fascinirao ljudski rod; poslije je, u religiji, znanosti i umjetnosti, našao nadahnute tumače, od kojih su neki, poput Sigmunda Freuda, svojim tumačenjem snova stubokom promijenili čovječanstvo. U komentaru (2001. godine skladanog) djela *Sanjači*, ciklusu pjesama za glas i instrumentalni ansambl na stihove Nikole Šopa, Tarbuk je zapisao: „San kao prijelaz, kao jedino međustanje koje nam je svima iskustveno dano, razigrava maštu pjesnika. Svijet sanjača koji podsjeća na ovaj stvarni, a nagovještava onaj drugi, nedohvatni svijet umrlih zadržava tragove izbljedjelih boja, okusa i mirisa. U tom svijetu postoji i glazba, beskrajno daleka i tiha, a ipak bliska.“

Ozračje i čarobni svijet *Sanjača* satkani su od istih, finih metafizičkih niti kao i skladba *Sebastian u snu* za deset gudača, za koju je skladatelj napisao sljedeći komentar: „U skladbi *Sebastian u snu* (1997.) slučilo se nekoliko različitih poticaja: s jedne strane, u njoj se želi nanovo oživjeti pjesnički svemir Georga Trakla, jednog od najznačajnijih pjesnika njemačkoga govornog područja XX. stoljeća, čija tragična životna sudbina već sama po sebi, čak i bez njegova pjesničkog opusa, predstavlja snažnu metaforu sudbine prošlostoljetnog čovječanstva. S druge strane, ona nosi i intimni pečat uspavanke mome sinu Sebastianu. Upravo iz prigušena noćnog uzduša uspavanke Trakl razvija, kroz pregršt bljeskovitih pjesničkih slika, niz temeljnih pitanja opstanka (grijevka); pitanje grijeha otaca, pitanje o mogućnosti iskupljenja kroz žrtvu sinova, pitanje o suvišnosti opstanka suprotstavljena Prirodi. Sve to bogatstvo misli pokušao sam pretočiti u nježni zvuk gudača: deset pojedinačnih glasova s vremenom prerasta u mali orkestar, koji se, na koncu, ponovo rasipa u tihe, pojedinačne glasove noći.“

Inspiracija za skladanje djela je, dakle, dvojaka: s jedne strane, to je ciklus od 15 pjesama *Sebastian u snu* fascinantnoga austrijskog pjesnika Georga Trakla (1887. – 1914.), od kojih se jedna, koja je u fokusu skladateljeva djela, i zove *Sebastian u snu* (*Sebastian im Traum*), a s druge strane, zanimljiva je koincidencija da se i jedan od sinova Mladena Tarbuka zove Sebastian, čiju je uspavanku skladatelj „utkao“ u svoju skladbu. Ekspresionistički i simbolistički stihovi Georga Trakla, pjesnika potresne sudbine i tragičnog života obilježenog ovisnošću o alkoholu, opijatima i drogama (i njegova je majka bila ovisnica o drogama!), brižljivo skrivanim, ali za psihu razornim incestuoznim odnosom s vlastitom sestrom i sudjelovanjem (kao vojnoga ljekarnika) u krvavom ratu, obilježeni su tamnim bojama i ugođajima, elementima kršćanske mistike, motivima noći, smrti i prolaznosti. Tarbuk Traklove stihove odražava ponajprije u impresivnoj, gotovo magičnoj atmosferi sna i snoviđenja, ali i ponekim semantičkim simbolom, osebujnim tonskim viđenjem nekoliko snažnih scena iz Traklove pjesme. Prema skladateljevim riječima, eterična, lelujava linija prve violine u visokom tonskom registru, koja se od početka konstantno ponavlja tijekom prvog dijela skladbe, zvučni je simbol stanja u kojem spavač polako tone u san, „amorfnog“ i bunovnog stanja između sna i jave: usporedno s uranjanjem u san, u svijesti spavača polako se pojavljuju i začudna snoviđenja. Ubrzo se u donjim dionicama gudača pomalja (Sebastianova) uspavanka anđeoske ljepote, pisana s mnogo ljubavi, nježna, skladna i očaravajuća poput *musica celestis*, glazbe nebeskih sfera. Tekstura skladbe ispređa se u interakciji tih triju neobičnih slojeva: Sebastianove uspavanke, „snoviđenja“ i „padanja u san“. U jednom trenutku kad – metaforički rečeno – san potpuno ovlada spavačem, tonske slike se intenziviraju i postaju istinski uzbudljive, a glazbeno zbivanje bogato i nadahnuto. Kao referencu na Traklovu pjesmu doživljavamo i udarce koji se opsesivno ponavljaju u dionicama prvih četiriju violina, a koje prema skladateljevu naputku možemo shvatiti kao „onomatopeju sunovrata i zvona“ što sinestetičkom snagom zvuče i u pjesnikovim stihovima. Kadencu kontrabasa u ekstremno visokom (i neprirodnom) registru – silno intenzivnu, čak i zastrašujuću melodiju – možemo u kontekstu pjesme sagledati i kao jezoviti „krik“ i sablasno zazivanje „utopljenika“ u ledenoj noći, koji se, doduše kao slutnja i tek pomnim čitanjem, „iščahuruje“ u pjesmi. Na staklastim flažoletima gudača, violončelo, a na kraju i prva violina, iznose svoje prelijepje melodije koje se nastavljaju na Sebastianovu uspavanku. Naposljetku, uz letimični podsjetnik na lajtmotiv spavača – poimanje vlastitosti i svijest o njoj – san se rasplinjava i potpuno iščezava u beskraju tišine...

Skladbu *Sebastian u snu* praisveli su u Hrvatskom glazbenom zavodu u Zagrebu 25. svibnja 1999. Zagrebački solisti.

Teško je suspregnuti suze i ne biti duboko ganut i potresen nakon čitanja protokola o popisivanju i procjeni ostavštine velikoga bečkog skladatelja **Franza Schuberta** (Himmelpfortgrund, danas predgrađe Beča, 31. siječnja 1797. – Beč, 19. studenoga 1828.), koji je nakon njegove smrti sastavio anonimni bečki činovnik. Njegova cjelokupna imovina procijenjena je na 63 guldena, „stare note“ pronađene u stanu na deset guldena, dok su troškovi liječenja njegove bolesti, pogreba i dugovi koje je ostavio, usporedbe radi, iznosili tisuću guldena. Upravo je neshvatljivo da je takav genij – simpatičan, šarmantan, druželjubiv i drag čovjek – gotovo cijeli život proveo po tuđim sobama, bez vlastitoga stana, povremeno i na rubu gladi, doduše okružen prijateljima koji su ga obožavali i svesrdno mu pomagali. U tom kontekstu posebno začudnom doima se činjenica da za njegova života glazbeni izdavači nisu prepoznali veliku umjetničku vrijednost i važnost njegovih glazbenih opusa. Uporno su odbijali izdavanje, pa je, osim nekoliko popijevaka i maloga dijela komornog opusa, većina njegovih djela ostala u manuskriptu, neizdana, najširoj javnosti potpuno nepoznata, što se dakako odrazilo i na skladateljevo materijalno stanje. Notorna je priča o famoznim „Schubertijadama“, soarejama na kojima je veselo društvo intelektualaca u dupkom punim salonima s divljenjem slušalo izvođenje skladateljevih djela, koja je uglavnom sâm i interpretirao prateći pjevače na glasoviru. Ili pak priča o romantičnim izletima u predivnu prirodu u okolici Beča (s mnogo fijakera punih razdraganih mladih dama i gospode u cilindrima) na kojima je Schubert vodio glavnu riječ, a koju poznaje gotovo svaki pučkoškolac. Sve je to tek puka kulisa iza koje se krije sasvim drugačija stvarnost. Schubert, doduše, jest bio omiljen u društvu, a muzikolozi danas čak i vjeruju u autentičnost anegdote da je nekoliko puta, bez novčića u džepu, a da bi platio „ceh“ koji je u gostionici napravio s društvom, na licu mjesta, *ad hoc*, dobrohotnom krčmaru na šanku, kao svojevrsni „ček“, na komadu papira skladao i predao solopopijevku. To dakako govori o njegovoj lokalnoj „slavi“, ali Schubert za života nije bio *celebrity*. Njegove su genijalne solopopijevke potkraj života, zahvaljujući nekim objavljenim notnim izdanjima, postale poznate i daleko izvan Beča. No on je – za razliku od suvremenika Beethovena, kojega je poznavala i slavila cijela Europa i koji je često nastupao kao solist, virtuoz na glasoviru, pa je tako bio i osobno eksponiran (a Schubert mu se istinski divio i bio jedan od 36 lučonoša na njegovu pogrebu!) – na „pravom“, javnom koncertu na kojem je i interpretirao svoja djela nastupio samo jedan jedini put, i to nekoliko mjeseci prije smrti! Posebno je tragična priča o Schubertovoj bolesti od koje je patio godinama: kao dvadesetpetogodišnjak zarazio se sifilisom, koji je naposljetku – iako je kao službeni uzrok njegove smrti naveden tifus – nakon dugogodišnjih patnji kulminirao delirijima i skladateljevom smrću u najvećim mukama.



Franza Schuberta danas slavimo kao genija melodijske invencije, koji je skladao, prema recentnim podacima, gotovo šest stotina popijevaka! Kad je kao sedamnaestogodišnji dječak skladao antologijsku popijevku *Gretchen za kolovratom* (*Gretchen am Spinnrade*), a godinu poslije popijevku *Vilinski kralj* (*Erlkönig*), Schubertov učitelj Václav Růžička, zborovođa Dvorske kapele, rekao je da je „dečko jednostavno naučio sve izravno od Boga“. Schubert je za svojega tragično kratkog života uspio skladati uistinu golem broj skladbi, među kojima su i predivne mise, nekoliko opera, briljantni komorni opusi i simfonije, čija je vrijednost, inovativnost i originalnost spoznata tek nakon njegove smrti. Jedan od prvih koji je pojmiio istinsku veličinu Schubertova opusa je Robert Schumann. Zadivljen njegovom *Devetom*, „*Velikom*“ simfonijom u C-duru, s Felixom Mendelssohnom potaknuo je njezinu izvedbu u Leipzigu 1839., što je na neki način godina istinske renesanse Schubertove glazbe. O Schubertovoj veličini i skromnosti, ali i profesionalnom perfekcionizmu, svjedoči podatak da je, već shrvan bolešću, na samrtnoj postelji uzimao lekcije iz kontrapunkta i polifono umijeće usavršavao kod najvećega teoretičara toga doba, slavnog Simona Sechtera, što daje naslutiti kakve bi zvjezdane visine dosegnuo i kakva divna i majstorska djela svijetu podario da nije preminuo u 31. godini!

Večerašnji slavljenik nije slučajno odabrao posljednju točku večerašnjega programa. Naime, upravo je **Trećom simfonijom u D-duru, D 200** Franza Schuberta debitirao u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog 26. svibnja 1988. godine.

Godinu 1815., u kojoj je skladao i *Treću simfoniju u D-duru, D 200*, dobri poznavatelji Schubertova opusa apostrofiraju kao „čudesnu godinu“, misleći na gotovo nevjerovatan broj glazbenih djela koje je u njoj uspio skladati: osim dvije simfonije (*Drugu simfoniju* počeo je u prosincu prethodne godine, a završio u ožujku 1815.), Schubert je skladao čak 145 solopopijevaka, među kojima i istinska remek-djela, kao što su *Vilinski kralj*, (*Erlkönig*), *Neumorna ljubav* (*Rastlose Liebe*), *San* (*Der Traum*), *Noć putnika* (*Wandrer's Nacht*) ili balada *Adelwold i Emma*, dvije mise za zbor i orkestar, scenske glazbe za čak četiri kazališna komada, dvije sonate i niz drugih skladbi za glasovir, kao i nekoliko zborova *a cappella*! Uistinu je nevjerovatan podatak da je te godine Schubert radio i kao učitelj u školi svojega oca, pa je broj djela skladanih te godine još impresivniji! *Treću simfoniju* Schubert je počeo skladati tek dva mjeseca nakon završetka *Druge*, 24. svibnja, a završio ju je već 19. srpnja 1815. godine. Kuriozitet je i to što je nakon što je napisao prvih 65 taktova, zbog nedostatka notnog papira (!) prestao s radom na skladbi i tek 11. lipnja nastavio započeti posao, čime se još više ističe nevjerovatna brzina kojom je skladao. *Treću simfoniju* pisao je s netom navršenih osamnaest godina. Da bismo bolje razumjeli kontekst i vrijeme nastanka Schubertova djela, treba reći da je Ludwig van Beethoven *Osmu simfoniju* skladao tek tri godine prije, a *Devetu* čak devet godina poslije. Taj podatak baca i drugačije svjetlo na činjenicu koju ističu mnogi muzikolozi – da su u *Trećoj* Schubertovoj simfoniji zamjetni utjecaji Josefa Haydna, ali i Gioachina Rossinija, potonjeg ponajprije u kratkoći i fizionomiji motiva i njihovu učestalom ponavljanju (pogotovo u posljednjem stavku). Uzbudljiva ambivalentnost neuobičajenoga uvoda *Simfonije*, u kojem se izmjenjuju i miješaju svijetli i tamni tonovi, a vedrinu i sunce na trenutke zastiru

tamni oblaci pa nije moguće predvidjeti je li *Simfonija* (metaforički rečeno) drama ili komedija, dokaz je zadivljujućega dramaturškog talenta mladog skladatelja. Nakon uzbudljivog uvoda, zavjesa se naglo diže, a val glazbe koji nas zapljuskuje razotkriva se kao pun životne radosti, daleko od drame i teških boja. Prva tema (možemo govoriti o *grupi prve teme*) jednostavna je i puna živog ritma, gotovo kao imaginarni stilizirani ples, a njezin drugi dio – glazbena figura poznata u pretklasičnoj epohi povijesti glazbe pod nazivom „manheimska raketa“ – ispaljena je uvis poput blistavog mlaza u svjetlucavom vodokoku zvuka te završava na tri karakteristična tona (akorda) koji se ponavljaju i postaju važna glazbena građa u daljnjem tijeku skladbe. I druga tema, iako karakterom malo mirnija i suzdržanija, razigrana je i vedra i po svojoj melodijsko-ritamskoj fizionomiji ne donosi velik kontrast u odnosu prema prvoj. Cijeli stavak vibrira i pulsira istinskom radošću glazbovanja mladoga genija koji svoj zanosni temperament teškom mukom, ali ipak vješto i uspješno, drži na uzdi. U provedbi se dramatični akcenti (u doslovnom smislu) i napetost nalik na onu s početka simfonije ponovno vraćaju. No duševni nemir i drama tu su poput ljetne oluje – kratki i žestoki, a odmah nakon njih repriza opet donosi sunce i vedrinu – glazbene misli pune plemenitih čuvstava, neprolazne svježine i klasične ljepote. Drugi stavak, u Schubertovim simfonijama u pravilu „rezerviran“ za stavak suzdržanijeg tempa, *Andante*, tu je nešto brži – *Allegretto*, a krasi ga otmjenost i ljupkost te jednostavna trodijelna forma. Prvi dio karakterom podsjeća na neki pomalo ukočeni dvorski ples, dok je srednji dio (na početku kojega klarinet donosi elegantnu temu koju preuzima i flauta) pokretniji i fluidniji. Treći stavak građen je u za to vrijeme uobičajenoj formi *menuet – trio – menuet*. *Menuet* u svojem duktusu ima nešto beethovenovsko, možda zbog čestih akcenata koji mu daju muževnost i odrješitost. No i on je prpošan i bez ijednog tamnog tona. Idilični *Trio* u dvopjevu oboe i fagota solo uz pratnju gudača nosi nepogrešiv pečat austrijske (folklorne) glazbene tradicije nekog jednostavnog pučkog valcera. I posljednji stavak zamišljen je kao ples: ovdje je to stilizirani ples podrijetlom s juga Italije – *tarantella*. Žustrina i višljasti pokret plesa imali su u povijesti (prema legendi) posebnu svrhu: kad bi pauk (u puku poznat pod nazivom tarantula) ugrizao nekog seljanina ili seljanku, pred njegovu kuću žurno bi došli glazbenici i zasvirali u žestokom ritmu, a žrtva uboda započinjala bi divlji ples da bi se otrov što prije izlučio iz tijela, pa je sam ples – prema majušnom uzročniku te „glazbene terapije“ – nazvan *tarantella*. U Schubertovoj *tarantelli* (skladanoj u sonatnoj formi) melodijski motivi zbog čestih i višestrukih ponavljanja stvaraju dojam kao da se vrte oko svoje osi i slušateljima gotovo izazivaju vrtoglavicu. No to je zapravo vrlo ugodan osjećaj: glazba posljednjega stavka Schubertove *Treće simfonije* opija nas poput vrhunskog šampanjca i teško ju je slušati mirno sjedeći, jer uistinu poziva na ples. I bez uboda tarantule (jeste li pogledali ispod svojih stolica?) ona ima terapijsko djelovanje: čini nas sretnima, diže razinu hormona sreće *serotonina* i *endorfina*, a zbog toga sasvim sigurno i pomlađuje i život čini ljepšim. Prema dostupnim podacima, *Treća simfonija* Franza Schuberta nije izdana za njegova života, a vjerojatno je izvedena tek u verziji za glasovir u krugu skladateljevih prijatelja (najvjerojatnije sa skladateljem za glasovir). Djelo je praizvedeno tek 1881. u londonskoj dvorani Crystal Palace, a jednim od londonskih orkestara u toj prilici ravnao je August Friedrich Mann.

GEORG TRAKL
Sebastian im Traum
für Adolf Loos / Adolfu Loosu
Prijevod: Maja Oršić-Magdić

1

Mutter trug das Kindlein im weißen Mond,
Im Schatten des Nußbaums, uralten Hollunders,
Trunken vom Saft des Mohns, der Klage der Drossel;
Und stille
Neigte in Mitleid sich über jene ein bärtiges Antlitz

Leise im Dunkel des Fensters; und altes Hausgerät
Der Väter
Lag im Verfall; Liebe und herbstliche Träumerei.

Also dunkel der Tag des Jahrs, traurige Kindheit,
Da der Knabe leise zu kühlen Wassern, silbernen
Fischen hinabstieg,
Ruh und Antlitz;
Da er steinern sich vor rasende Rappen warf,
In grauer Nacht sein Stern über ihn kam;

Oder wenn er an der frierenden Hand der Mutter
Abends über Sankt Peters herbstlichen Friedhof ging,
Ein zarter Leichnam stille im Dunkel der Kammer lag
Und jener die kalten Lider über ihn aufhob.

Er aber war ein kleiner Vogel im kahlen Geist,
Die Glocke lang im Abendnovember,
Des Vaters Stille, da er im Schlaf die dämmernde
Wendeltreppe hinabstieg.

2

Frieden der Seele. Einsamer Winterabend,
Die dunklen Gestalten der Hirten am alten Weiher;
Kindlein in der Hütte von Stroh; o wie leise
Sank in schwarzem Fieber das Antlitz hin.
Heilige Nacht.

Oder wenn er an der harten Hand des Vaters
Stille den finstern Kalvarienberg hinanstieg
Und in dämmernden Felsennischen
Die blaue Gestalt des Menschen durch seine Legende ging,
Aus der Wunde unter dem Herzen purpurn das Blut rann.
O wie leise stand in dunkler Seele das Kreuz auf.

1

Majka je nosila djetesce pod bijelim mjesecom
U sjeni oraha, drevne bazge,
Opijena sokom maka, tužaljkom drozda;
I mirno
Nagnu se sućutno nad nju bradato lice

Tihu u prozorskoj tami; a staro pokućstvo
Predaka
Raspalo se; ljubav i jesensko sanjarenje.

Tako taman dan u godini, tužno djetinjstvo,
Kad dječak je tiho do hladne vode, srebrnih riba
silazio,
Mir i lice;
Kad skamenjen bacao se pred vrance vatrene,
U svojoj noći zvijezda njegova nad njim se pojavila;

Il' kad je držeći ozeblu majčinu ruku
Navečer išao jesenskim grobljem Svetog Petra,
Krhko truplo mirno ležalo u tami mrtvačnice
I podiže svoje hladne kapke nad njime.

No on bijaše ptičica u golom granju,
Otegnuto zvono u večernjem studenom,
Očeva tišina dok je u snu
sumračnim zavojitim stubama silazio.

2

Spokoj duše. Samotna zimska večer,
Tamni likovi pastira kod starog ribnjaka;
Djetesce u kolibi od slame; o kako tiho
Utonu lice u crnoj groznici.
Sveta noć.

Il' kad se držeći grubu očevu ruku
Mirno uspinjao na mračnu Kalvariju
I u sumračnim udubinama stijena
Plavi lik čovjeka prolazio kroz njegovu legendu,
Iz rane ispod srca tekla je grimizna krv.
O kako tiho u tamnoj se duši uzdignu križ.

Liebe; da in schwarzen Winkeln der Schnee schmolz,
Ein blaues Lüftchen sich heiter im alten Hollunder fing,
In dem Schattengewölbe des Nußbaums;
Und dem Knaben leise sein rosiger Engel erschien.

Freude; da in kühlen Zimmern eine Abendsonate erklang,
Im braunen Holzgebälk
Ein blauer Falter aus der silbernen Puppe kroch.

O die Nähe des Todes. In steinerner Mauer
Neigte sich ein gelbes Haupt, schweigend das Kind,
Da in jenem März der Mond verfiel.

3

Rosige Osterglocke im Grabgewölbe der Nacht
Und die Silberstimmen der Sterne,
Daß in Schauern ein dunkler Wahnsinn von der
Stirne des Schläfers sank.

O wie stille ein Gang den blauen Floß hinab
Vergessenes sinnend, da im grünen Geäst
Die Drossel ein Fremdes in den Untergang rief.

Oder wenn er an der knöchernen Hand des Greisen
Abends vor die verfallene Mauer der Stadt ging
Und jener in schwarzem Mantel ein rosiges Kindlein trug,
Im Schatten des Nußbaums der Geist des Bösen erschien.

Tasten über die grünen Stufen des Sommers. O wie leise
Verfiel der Garten in der braunen Stille des Herbstes,
Duft und Schwermut des alten Hollunders,
Da in Sebastians Schatten die Silberstimme des
Engels erstarb.

Organizator i nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog,
Zagreb, Trg Stjepana Radića 4
Za nakladnika: Dražen Sirišević, ravnatelj
Producentica: Dubravka Bukojević
Urednica: Jelena Vuković
Autor teksta: Davor Merkaš
Lektorica: Rosanda Tometić
Oblikovanje i grafička priprema: Daniel IIIe
Tisak: Cerovski d.o.o., Zagreb
Naklada: 500 primjeraka
Cijena: 20 kuna
www.lisinski.hr

Ljubav; kad u crnim kutcima otapao se snijeg,
Povjetarac plav u staru se bazgu vedro uhvati,
Pod sjenovitim svodom oraha;
A dječaku se tiho ukaza njegov ružičasti anđeo.

Radost; kad svježim je sobama odzvanjala večernja sonata,
Na smeđoj drvenoj gredi
Plavi leptir iskrao se iz srebrne čahure.

O blizina smrti. U kamenom se zidu
Naginjala žuta glava, dijete šuti,
Jer onog se ožujka mjesec raspao.

3

Ružičasti sunovrati u grobnici noći
I srebrni glasovi zvijezda,
Da uz drhtaje mračno bezumlje spade s čela
spavačeva.

O kako miran niz plavu rijeku bješe hod,
Razmišljanje o zaboravljenom, dok u zelenu granju
Drozd u suton nešto strano dozivaše.

Il' kad je držeći koščatu starčevu ruku
Navečer išao pred srušene gradske zidine,
A starac je u crnu kaputu nosio ružičasto djetesce,
U sjeni oraha ukazao se duh zla.

Pipavim korakom zelenim stubama ljeta. O kako tiho
Vrt utonu u smeđu tišinu jeseni,
Miris i sjeta stare bazge,
Kad u Sebastianovoj sjeni zamrije srebrni glas
anđela.

Subota, 12. studenoga 2022.

SIMFONIJSKI ORKESTAR
I ZBOR HRVATSKE RADIOTELEVIZIJE

PLÁCIDO DOMINGO, dirigent

KRISTINA KOLAR, sopran

JELENA KORDIĆ, mezzosopran

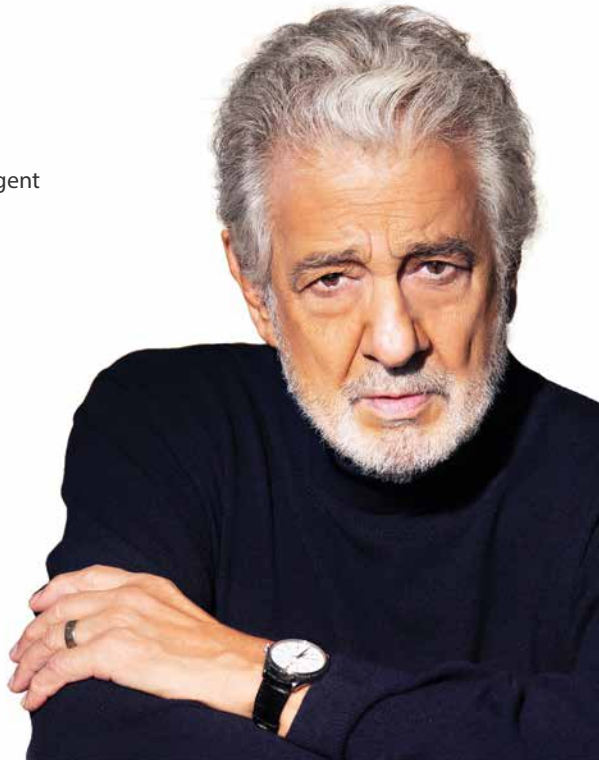
FILIP FILIPOVIĆ, tenor

IVICA ČIKEŠ, bas

Giuseppe Verdi: *Messa da Requiem*

Gigant svjetske operne scene u Lisinskom!

U koncertnoj dvorani osobno doživjeti **Plácida Dominga**, jednoga od najvećih glazbenih umjetnika današnjice i povijesti glazbe uopće, znači ne samo biti sudionikom povijesnoga događaja nego i imati povlasticu biti dijelom glazbenoga spektakla za pamćenje! Planetarno poznat, karizmatičan, neponovljiv, ikona operne glazbene scene, umjetnik kojega publika obožava i koji je omiljeni gost najpoznatijih opernih i glazbenih pozornica na svijetu, ravnatelj nekoliko najvećih opernih kuća u SAD-u, čovjek koji opernu umjetnost poznaje u svim njezinim aspektima i nijansama, možda kao nitko drugi na svijetu!



A1

Srijeda, 16. studenoga 2022.

VITTORIO GRIGOLO, tenor

Zagrebačka filharmonija

Darija Augušan, sopran

Ivo Lipanović, dirigent

Koncert u povodu 30 godina diplomatskih odnosa
Republike Italije i Republike Hrvatske, ostvaren u
suradnji s Veleposlanstvom Republike Italije.

Slavlje belcanta

Od prvoga nastupa kao solista u zboru Sikstinske kapele do uloge vodećega tenora u najprestižnijim svjetskim kazalištima, karijera **Vittorija Grigola** priča je o talentu, strasti i predanosti. Grigolo je, među brojnim ulogama, tumačio i Vojvodu od Mantove u televizijskom filmu *Rigoletto a Mantova* i ostvario nezaboravnu ulogu u hvaljenom izravnom satelitskom prijenosu opere *La Bohème* iz Metropolitan opere u režiji Franca Zeffirellija, koji je na „najvećem platnu u Hrvatskoj“ u sklopu ciklusa *Metropolitan u Lisinskom* pratila i zagrebačka publika. Za umjetnički rad Grigolo je primio brojne nagrade i priznanja, potvrđujući **status jednoga od najvećih tenora današnjice**, u što će se i zagrebačka publika imati prilike uvjeriti na Grigolovu prvom gostovanju *uživo* u Dvorani *Lisinski*.

* Pretplatnici iznimno te večeri neće moći sjediti na svojim uobičajenim mjestima u Dvorani. Bit će na zamjenskim mjestima, ali i dalje povlašteni u glazbenoj radosti s velikom tenorskom zvijezdom.

Uživaj u
gigaBITNIM
glazbenim
trenutcima





GRAD
ZAGREB

 *otpbanka*

 **INA**

ZAGREB
moj grad

Jutarnji list

 **LISINSKI**